

PHEGEA

driemaandelijks tijdschrift van de

VLAAMSE VERENIGING VOOR ENTOMOLOGIE

Afgiftekantoor 2170 Merksem 1

ISSN 0771-5277

Periode: januari – februari – maart 2004

Erkeningsnr. P209674

Redactie: Dr. J.-P. Borie (Compiègne, France), Dr. L. De Bruyn (Antwerpen), T. C. Garvoet (Antwerpen), B. Goater (Chandlers Ford, England), Dr. K. Maes (Tervuren), Dr. K. Martens (Amsterdam), H. van Oorschot (Amsterdam), W. O. De Prins (Antwerpen).

Redactie-adres: W. O. De Prins, Nieuwe Donk 50, B-2100 Antwerpen (Belgium).

e-mail: willy.deprins@antwerpen.be.

Jaargang 32, nummer 1

1 maart 2004

Interessante waarnemingen van Lepidoptera in België in 2003 (Lepidoptera)

Willy De Prins

Abstract. Interesting records of Lepidoptera in Belgium in 2003 (Lepidoptera)
Some new province records and interesting observations are mentioned.

Résumé. Observations intéressantes de Lépidoptères en Belgique en 2003 (Lepidoptera)
Plusieurs données faunistiques nouvelles par province sont également mentionnées, ainsi que quelques observations intéressantes.

Key words: Lepidoptera – faunistics.

De Prins, W.: Nieuwe Donk 50, B-2100 Antwerpen (willy.deprins@antwerpen.be).

In deze vaste rubriek worden de meest interessante waarnemingen van Lepidoptera uit het voorbije jaar (en eventueel vorige jaren) geciteerd. Het gaat daarbij telkens om nieuwe vermeldingen voor een provincie, om waarnemingen van soorten die reeds zeer lange tijd niet meer waren gezien, of om interessante, biologische gegevens. Het komt trouwens dikwijls voor dat sommige exemplaren slechts jaren later gedetermineerd worden en dan in een van hoger genoemde categorieën vallen. Zulke waarnemingen worden hier uiteraard ook opgenomen. Vele van de nieuwigheden in dit artikel vermeld, zijn reeds gepubliceerd op de website van de Belgische Lepidoptera (De Prins 2003a).

Dat er dit jaar meer vermeldingen zijn dan gebruikelijk is vooral te danken aan de activiteit van de "Nachtvlinderwerkgroep". Deze mensen hebben op verschillende plaatsen in België lichtvallen opgesteld en via het internet worden de gegevens die daaruit verkregen werden aan elkaar doorgespeeld en beschikbaar gemaakt voor dit jaaroverzicht. Op geregelde tijdstippen worden die nieuwe provinciegegevens op de website gezet. Enkele nieuwe soorten voor de Belgische fauna zullen later apart gepubliceerd worden.

Phegea 32 (1) (1.III.2004): 1

Eriocraniidae

Eriocrania subpurpurella (Haworth, 1828) (p. 17): waargenomen te Sinaai op 02.V.1999, leg. B. Maes. Nieuw voor de provincie Oost-Vlaanderen.

Nepticulidae

Stigmella catharticus (Stainton, 1853) (p. 19): een bladmineur gevonden op *Rahmnus cathartica* in het Zoerselbos op 19.X.2003, leg. F. Verhoeven. Van deze soort was enkel een oud literatuurgegeven bekend uit de provincie Namen. Nieuw voor de provincie Antwerpen.

Opostegidae

Pseudopostega auritella (Hübner, [1813]) (p. 22): waargenomen in het arboretum van Bokrijk, Genk op 29.V.1999, leg. G. Ariën. Nieuw voor de provincie Limburg.

Pseudopostega crepusculella (Zeller, 1846) (p. 22): 1 ex. te Brussel (Brabant) op 18.VIII.2002 (leg. R. H. Nyst) (Nyst 2003: 197). Nieuw voor de provincie Brabant.

Adelidae

Adela cuprella ([Denis & Schiffermüller], 1775) (p. 24): 1 ex. te Lavaux-St.-Anne op 10.V.2003, leg. L. Janssen en G. Sallaets. Nieuw voor de provincie Namen.

Prodoxidae

Lampronia capitella (Clerck, 1759) (p. 26): 1 ex. te Sinaai op 02.V.2001, leg. B. Maes. Nieuw voor de provincie Oost-Vlaanderen.

Incurvariidae

Incurvaria oehlmanniella (Hübner, 1796) (p. 27): Wachtebeke 26.V.1999 en 02.VI.2002, en Overmeire 15.V.2000, telkens 1 ex., leg. B. Maes. Nieuw voor de provincie Oost-Vlaanderen.

Tineidae

Monopis weaverella (Scott, 1858) (p. 30): 2 ex. te Wellinop 03.V.2003, leg. M. Jacobs, L. Janssen, G. Sallaets en C. Steeman. Nieuw voor de provincie Luxemburg.

Bucculatricidae

Bucculatrix bechsteinella (Bechstein & Scharfenberg, 1805) (p. 38): 1 ex. te Belvaux (Les Pairées Nord) op 10.V.2003, leg. L. Janssen, G. Sallaets en C. Steeman. Nieuw voor de provincie Luxemburg.

Gracillariidae

Caloptilia betulicola (Hering, 1927) (p. 39): 1 ex. te Diepenbeek op 20.VIII.1998, leg. R. Spronck. Nieuw voor de provincie Limburg.

Caloptilia robustella Jäckh, 1972 (p. 39): waargenomen te Sinaai op 07.V.1995, leg. B. Maes en te Visé op 12.V.1998, leg. R. Spronck. Nieuw voor de provincies Oost-Vlaanderen en Luik.

Caloptilia stigmatella (Fabricius, 1781) (p. 39): 1 ex. te Haccourt op 27.VII.2000, leg. R. Spronck. Nieuw voor de provincie Luik.

Calybites phasianipennella (Hübner, [1813]) (p. 39): deze soort werd in het verleden slechts enkele malen uit België vermeld, nl. uit Oost-Vlaanderen en Brabant (De Prins 1998: 39). Nochtans zijn er onlangs ook enkele meldingen uit de provincie Antwerpen bekend geworden: Schoten (natuurdomein La Garenne) 30.VII.1992, 1 ex.; Schilde (natuurdomein Den Driehoek) 20.VI.1998, 1 ex.; Turnhout (natuurdomein Dombergheide) 29.VIII.2003, 2 ex., telkens leg. W. De Prins. Leo Janssen nam de soort waar te Kontich 22.VIII.2003, Ranst 24.VIII.2003 en Willebroek 26.VIII.2003. Nieuw voor de provincie Antwerpen.

Phyllonorycter muelleriella (Zeller, 1839) (p. 40): 2 ex. te Wachtebeke op 12.VIII.2000, leg. B. Maes. Nieuw voor de provincie Oost-Vlaanderen.

Phyllonorycter agilella (Zeller, 1846) (p. 42): Deze soort werd niet opgenomen in de *Systematic Catalogue of the Belgian Lepidoptera* (De Prins 1998) omdat er geen exemplaren in de collecties konden worden gevonden. De soort werd zonder vindplaats vermeld in de lijst van De Crombrugge (1906: 103). Ondertussen is bij nader onderzoek gebleken dat er zich toch vier exemplaren in het K.B.I.N. bevinden: 3 ex. te Brussel op 22.IV.1904, leg. De Crombrugge en 1 ex. te Watermaal op 22.VII.1949, leg. E. Janmouille. De rups leeft op *Ulmus* sp. *P. agilella* is vooral aangetroffen in Centraal- en Oost-Europa. De soort dient te worden toegevoegd op p. 41 net na *Phyllonorycter corylifoliella* (Hübner, 1796).

Cameraria ohridella (Deschka & Dimić, 1986) (p. 42): dat deze soort zich ook kan ontwikkelen op *Acer pseudoplatanus* L. werd soms beweerd, maar is ondertussen zeker aangetoond. In normale omstandigheden leeft de rups in bladmijnen op *Aesculus hippocastanum* L. en dit dikwijls in zulke hoeveelheden dat het totale bladoppervlak bezet is met aaneensluitende bladmijnen zodat er geen plaats meer over is voor de vrouwtjes van de tweede (en gedeeltelijk derde) generatie om nog eitjes af te zetten. In zulke omstandigheden gebeurt het dan dat deze vrouwtjes hun eitjes afzetten op *A. pseudoplatanus*. Dit was o.a. het geval in het Ter Rivierenhof (prov. Antwerpen, Deurne) in 2002. De bladmijnen op *Acer* werden enkel aangetroffen op jonge bomen die onder de veel grotere *Aesculus* groeiden. Op verder in de buurt groeiende *Acer* werden geen bladmijnen aangetroffen. De bladmijnen leverden op 05.VII.2002 enkele perfect ontwikkelde exemplaren *C. ohridella* op. Op 11 juni 2003 werd op dezelfde plaats vastgesteld dat het bladoppervlak van *Aesculus hippocastanum* tot 80% bedekt was met bladmijnen van *C. ohridella*. Op deze vindplaats waren weer bladmijnen van *C. ohridella* te vinden op *Acer pseudoplatanus*, zelfs heel wat

meer dan in 2002. Deze waarnemingen tonen duidelijk aan dat deze vlindersoort zich wel degelijk op *Acer* tot adult kan ontwikkelen.

Yponomeutidae

Yponomeuta plumbella ([Denis & Schiffermüller], 1775) (p. 43): waargenomen in domein Puyenbroeck te Wachtebeke, 22.VII.2000, leg. B. Maes. Nieuw voor de provincie Oost-Vlaanderen.

Pseudoswammerdamia combinella (Hübner, 1796) (p. 43): 1 ex. te Sinaai op 26.VII.1994, leg. B. Maes. Nieuw voor de provincie Oost-Vlaanderen.

Swammerdamia caesiella (Hübner, 1796) (p. 43): waargenomen te Lanaye in juni 1998 en in 1999 en te Haccourt in juni 1999, leg. R. Spronck. Nieuw voor de provincie Luik.

Argyresthia trifasciata Staudinger, 1871 (p. 44): 3 ex. te Sinaai op 17.V.1994, leg. B. Maes. Dit zijn de eerst bekende exemplaren uit de provincie Oost-Vlaanderen. De soort was al vermeld als nieuw voor die provincie aan de hand van een exemplaar verzameld op 08.V.2000 te Haaltert, leg. B. Vanholder (De Prins 2003b). Blijkbaar verspreid de soort zich redelijk snel met de aanplanting van zijn voedselplant *Juniperus* in tuinen.

Argyresthia pygmaeella ([Denis & Schiffermüller], 1775) (p. 44): 1 ex. te Wachtebeke op 26.VI.2001, leg. B. Maes. Nieuw voor de provincie Oost-Vlaanderen.

Ypsolophidae

Ypsolopha alpella ([Denis & Schiffermüller], 1775) (p. 46): waargenomen in domein Donkmeer te Overmere, 09.VIII.2000 en in domein Puyenbroeck te Wachtebeke, 12.VIII.2000, leg. B. Maes. Nieuw voor de provincie Oost-Vlaanderen.

Ypsolopha sequella (Clerck, 1759) (p. 46): 1 ex. te Ranst op 08.VIII.2003, leg. L. Janssen en G. Sallaets. Nieuw voor de provincie Antwerpen.

Ypsolopha vittella (Linnaeus, 1758) (p. 46): 1 ex. in het centrum van de stad Antwerpen op 07.VII.2003, leg. K. Janssens. Nieuw voor de provincie Antwerpen. Deze soort werd tot nog toe slechts enkele keren in België waargenomen. De rups leeft op *Ulmus* en *Fagus* (Emmet 1988: 79).

Depressariidae

Agonopterix nanatella (Stainton, 1849) (p. 54): 1 ex. op licht in het domein Dombergheide te Turnhout op 26.VIII.2003, leg. J. & W. De Prins. Deze soort is nog maar enkele keren uit België vermeld, en telkens gaat het om erg oude waarnemingen. De eerste keer worden Rochefort (prov. Namen) en Genk (prov. Limburg) opgegeven (Fologne 1863: 91). Nadien wordt Berg (prov. Brabant) toegevoegd (De Crombrugghe 1906: 44). Deze laatste auteur vermeldt dat hij de rups vond op *Cirsium* op 6 mei, de voedselplant van verschillende andere *Agonopterix*-soorten. De voedselplant van de rups is *Carlina vulgaris* (Emmet 1988: 118). In het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen vond ik enkel het dier terug van Rochefort en deze vindplaats is, samen met de *Phegea* 32 (1) (1.III.2004): 4

nieuwe vondst te Turnhout, weerhouden voor opname in de verspreidingsgegevens.

Agonopterix ciliella (Stainton, 1849) (p. 54): een ♂ in het domein Molsbroek te Lokeren op 11.VII.2000, leg. B. Maes. Nieuw voor de provincie Oost-Vlaanderen.

Agonopterix heracliana (Linnaeus, 1758) (p. 54): 1 ex. te Jannée (Namen) op 08.II.2003 (Nyst 2003: 198); ook waargenomen te Visé op 10.III.2000 en te Wonck op 01.VII.2002, leg. R. Spronck. Nieuw voor de provincies Namen en Luik.

Agonopterix liturosa (Haworth, 1811) (p. 55): 1 ♂ in het domein Bunt te Hamme, 14.VII.1987, leg. B. Maes. Nieuw voor de provincie Oost-Vlaanderen.

Elachistidae

Elachista cahorsensis Traugott-Olsen, 1992 (p. 57): 1 ex. te Antwerpen-Linkeroever op 20.V.1989, leg. K. Larsen. Nieuw voor de provincie Antwerpen.

Elachista subocellea (Stephens, 1834): 1 ex. te Haccourt op 26.V.1999, leg. R. Spronck. Nieuw voor de provincie Luik.

Scythrididae

Scythris limbella (Fabricius, 1775) (p. 60): 1 ex. te Haaltert op 23.VII.1994, leg. B. Vanholder en 1 ex. te Visé op 29.V.2003, leg. R. Spronck. Nieuw voor de provincies Oost-Vlaanderen en Luik.

Oecophoridae

Crassa unitella (Hübner, 1796) (p. 61): waargenomen te Warsage op 06.VIII.1996 en te Haccourt op 02.VIII.2001, leg. R. Spronck. Nieuw voor de provincie Luik.

Oecophora bractella (Linnaeus, 1758) (p. 63): waargenomen in het Pijnven te Hechtel op 12.VII.1996, leg. G. Ariën. Nieuw voor de provincie Limburg.

Coleophoridae

Coleophora milvipennis Zeller, 1839 (p. 65): Deze soort werd pas in 2003 aan de Belgische lijst toegevoegd (De Prins 2003c: 88). Na het eerste exemplaar uit Turnhout, Domein Dombergheide, 19.VII.2002 werden op dezelfde plaats 3 exemplaren verzameld op 07.VI.2003, leg. J. & W. De Prins.

Coleophora spinella (Schrank, 1802) (p. 65): 1 ex. op 17.VI.2000 gekweekt uit een rups te Tervuren (Vlaams-Brabant) op *Crataegus monogyna* gevonden op 30.IV.2002 (leg. J. & W. De Prins) (det. H. van der Wolf). Nieuw voor de provincie Brabant.

Coleophora ahenella Heinemann & Wocke, 1877 (p. 66): 1 zak gevonden op *Rhamnus cathartica* in het Zoerselbos op 19.X.2003, leg. F. Verhoeven. Deze soort was tot nu toe alleen bekend uit de provincie Namen. Nieuw voor de provincie Antwerpen.

Coleophora deauratella Lienig & Zeller, 1846 (p. 66): 1 ex. op 05.VI.1995, Sint-Pietersberg, Lanaye, leg. W. De Prins, en 1 ex. te Haccourt op 22.V.2000, leg. R. Spronck (beide det. H. van der Wolf). Nieuw voor de provincie Luik.

Coleophora trifariella Zeller, 1849 (p. 66): 1 ex. op 31.V.2003, Houffalize, (Luxemburg), leg. J. & W. De Prins (det. H. van der Wolf). Deze soort werd voor het eerst uit België vermeld door Van Daele & Pelerents (1967: 574) die enkele tientallen exemplaren vingen in een vlinderval opgesteld in het tuinbouwcentrum te Melle (Oost-Vlaanderen) in de jaren 1964 en 1965. Tot nog toe was dat de enige melding uit het land. In Nederland werd *C. trifariella* voor het eerst vermeld door van der Wolf (1984: 2). Nieuw voor de provincie Luxemburg.

Coleophora anatipennella (Hübner, 1796) (p. 66): 1 ex. te Sprimont in juni 2000, leg. J. P. Herzet (det. H. Van der Wolf). Nieuw voor de provincie Luik.

Coleophora betulella Heinemann & Wocke, 1877 (p. 66): 1 ex. op 10.VI.2002 gekweekt uit een rups te Sosoye (Namur) op *Betula pendula* gevonden op 09.V.2002 (leg. J. & W. De Prins) (det. H. van der Wolf); 1 ex. op 20.VI.2002 gekweekt uit een rups te Sosoye (Namur) op *Crataegus monogyna* gevonden op 09.V.2002, leg. J. & W. De Prins (det. H. van der Wolf). Nieuw voor de provincie Namen.

Coleophora sylvaticella Wood, 1892 (p. 68): 1 ex. op 31.V.2003 te Houffalize, leg. J. & W. De Prins (det. H. van der Wolf). Nieuw voor de provincie Luxemburg.

Coleophora taeniipennella Herrich-Schäffer, 1855 (p. 68): 1 ex. te Diepenbeek op 19.VI.2000, leg. R. Spronck (det. H. van der Wolf). Nieuw voor de provincie Limburg.

Momphidae

Mompha raschkiella (Zeller, 1839) (p. 70): 1 ex. te Kinrooi op 30.V.2003, leg. M. Jacobs en L. Janssen. Nieuw voor de provincie Limburg.

Gelechiidae

Chrysoesthia sexguttella (Thunberg, 1794) (p. 75): 1 ex. te Argenteau op 18.VI.1997, leg. R. Spronck. Nieuw voor de provincie Luik.

Metzneria metzneriella (Stainton, 1851) (p. 75): 1 ex. te Haccourt op 01.VI.1997, leg. R. Spronck. Nieuw voor de provincie Luik.

Exoteleia dodecella (Linnaeus, 1758) (p. 76): 1 ex. te Visé op 22.V.1994, leg. R. Spronck. Nieuw voor de provincie Luik.

Parachronistis albiceps (Zeller, 1839) (p. 76): 1♂ te Wachtebeke op 26.VI.2001, leg. B. Maes. Nieuw voor de provincie Oost-Vlaanderen.

(wordt vervolgd)